# הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן י

## י דִּינֵי כַּנְפוֹת הַטַּלִּית. וּבוֹ י״ב סְעִיפִים:

א מִנְחוֹת מ״ג (ע״ב).
ב הַרְמַב״ם בְּפֶרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה״ג).
ג מִנְחוֹת ל״ז (ע״ב).
ד שָׁם. ה שָׁם (מ״ז) [מ׳] (ע״ב) בְּרָכָא.
ו שָׁם.

**א** א טַלִּית (א) שֶׁאֵין לָהּ אַרְבַּע כְּנָפוֹת (ב) פְּטוּרָה. יֵשׁ לָהּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע (ג) [א] (ג) חַיֶּבֶת, וְעוֹשֶׂה לָהּ אַרְבַּע צִיצִיּוֹת (ד) בְּאַרְבַּע כְּנָפֶיהָ (ה) ב הַמְּרֻחָקוֹת זוֹ מִזּוֹ יוֹתֵר: **ב** * גיֵּשׁ לָהּ אַרְבַּע וְחָסֵךְ (ו) * אֶחָד בָּאַלְכְּסוֹן (ז) וַעֲשָׂאוֹ שְׁנַיִם, הֲרֵי נַעֲשֵׂית (ז) בְּעֻלַּת חָמֵשׁ וְחַיֶּבֶת: **ג** דכָּפֶל קְרָנוֹת טַלִּיתוֹ וְקִשְׁרָם אוֹ תְּפָרָם וְדוֹמֶה כְּאִלּוּ קְצָעָן * וְאֵין לָהּ כְּנָפוֹת, אַף עַל פִּי כֵן (ג) (ח) * לֹא נִפְטְרָה: **ד** הטַלִּית (ט) שֶׁל בֶּגֶד (י) וּכְנָפֶיהָ שֶׁל עוֹר חַיָּבֶת. הָיָה שֶׁל עוֹר (יא) וּכְנָפֶיהָ שֶׁל בֶּגֶד (ז) פְּטוּרָה: **ה** יהָיוּ לָהּ (יב) שָׁלֹשׁ כְּנָפוֹת וְעָשָׂה בָּהֶם (ה) (יג) שָׁלֹשׁ צִיצִיּוֹת וְשׁוּב עָשָׂה לָהּ כָּנָף רְבִיעִי וְעָשָׂה גַּם בּוֹ צִיצִית, פְּסוּלָה (יד) מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

**א** [א] **חַיֶּבֶת.** עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּיד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַשּׁ״ז (סק״א) בְּעִנְיָן זֶה:

## בְּאֹר הַיטֵב

זֶה בִּתְשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן א׳ וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קט״ז, עַיֵּן שָׁם. וְהַשִּׁיב הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב דְּלָךְ פָּסַק הַבַּיִת יוֹסֵף כֵּאן דְּיִכְרֵךְ עָלָיו, לְפִי שְׁשָׁלְשָׁה עַמּוּדֵי הוֹרָאָה הֵרִי״ף וְהָרַמְבַּ״ם, שֶׁהַבַּיִת יוֹסֵף נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם בְּכָל הוֹרָאוֹתָו, סְבָרֵי הֵכִי, עַיֵּן שָׁם. וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח) כָּתַב, וְנִרְאֶה לִי דְּיַעֲשֶׂה כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר וְיַטִּיל בּוֹ צִיצִית צֶמֶר, עַיֵּן שָׁם:

**א** (ב) **חַיֶּבֶת.** יֵשׁ פּוֹטְרִין, לָכֵן אֵין לַעֲשׂוֹת בַּת חָמֵשׁ, בַּ״ח (ס״א). וּבְכַרְכּוֹת הַזֹּבֵחַ פֶּרֶק ב׳ דַּזְכָיִם (י״ח) נוֹטָה גַּם כֵּן לְדַעַת זֶה, מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״א). וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״א) חוֹלֵק עַל הַב״ח:

**ב** (ג) **וַעֲשָׂאוֹ שְׁנַיִם.** וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה לָהּ תְּחִלָּה שֵׁשׁ וְחָסַךְ אֶחָד לִשְׁנַיִם נַעֲשֵׂית בְּעֻלַּת אַרְבַּע, ט״ז (סק״ב). וְהוּא הַדִּין אִם חָסַךְ שְׁנַיִם נַעֲשֵׂית בְּעֻלַּת שֵׁשׁ. בַּ״ח:

**ג** (ג) **לֹא נִפְטְרָה.** דִּסוּפָהּ לַחֲזֹר לְמַעְלָה: **ד** (ז) **פְּטוּרָה.** דְּאִוְּלִינַן בְּתַר רֹב בֶּגֶד. וְאִם הַטַּלִּית שֶׁל בֶּגֶד וּשְׁתֵּי תַּחְתִּיו חַיָּב, וְהוּא הַדִּין אִפְכָּא פָּטוּר, שְׁתֵּי תַּחְתִּיו טָפֵל לְעִקַּר הַבֶּגֶד. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח): **ה** (ה) **שָׁלֹשׁ צִיצִיּוֹת.** לְאו דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה שֵׁשׁ צִיצִיּוֹת בִּכְפוּל קֹדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּת אַרְבַּע, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא קָשַׁר אֶלָּא קֶשֶׁר אֶחָד וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת, נַמִּי פָּסוּל, וְצָרִיךְ לְהַתִּיר הַקֶּשֶׁר אוֹ הַצִּיצִית שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּכְפוּל, קֹדֶם שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁאָר הַצִּיצִיּוֹת. וְאִם הִשְׁלִים הַטַּלִּית וְצִיצִית קֹדֶם שֶׁהִתִּיר הַקֶּשֶׁר אוֹ הַצִּיצִית שֶׁנַּעֲשֵׂית

## בְּאוּר הֲלָכָה

עַל פִּי כֵן נִרְאֶה דְּטוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בּוֹ צִיצִית שֶׁל צֶמֶר]. וְכֵן מִשְׁמַע בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) דְּדַוְקָא לְעִנְיַן שְׁתֵּי וְעֵרֶב לֹא אִזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא, דְּשָׁתֵי אוֹ עֵרֶב לְחוּד לֹא חֲשִׁיב בֶּגֶד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה. וְאִם הוּא מֵעֵרֶב מִפְּשָׁתָן וּמִשְּׁאָר מִינִים, נִשְׁאַר שָׁם בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים וּבְאֵלִיָּה רַבָּה בְּצָרִיךְ עִיּוּן אֵיזֶה צִיצִית עוֹשִׂין בּוֹ:

**ב** * יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע וְחָסַךְ וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין אִם עָשָׂה מִשֶּׁלֹשׁ קְרָנוֹת אַרְבַּע בְּאֹפֶן זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א). וְעַיֵּן בְּמַרְדְּכַי הַנִּדְפָּס עִם הַגָּהוֹת הָרַמ״א (הלכות קטנות סי׳ תתקמב) שֶׁכָּתַב דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל כָּל פִּנִּים הֶפְסֵק בֵּין שְׁתֵּי הַקְּרָנוֹת שֶׁלֹּשׁ אֶצְבָּעוֹת:

* אֶחָד בָּאַלְכְּסוֹן וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין אִם חָתַךְ בְּאֶחָד מִן הַקְּרָנוֹת חֲתִיכָה קְצִינָ ד׳ וְנִרְאֶה עַל יְדֵי זֶה כִּשְׁנֵי קְרָנַיִם, כֵּן מַשְׁמַע מֵרַ״שׁ מִנְחוֹת ל״ז צְמוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דְּבְצִיצִית, עַיֵּן שָׁם:

**ג** * וְאֵין לָהּ כְּנָפוֹת וְכוּ'. עַיֵּן בְּאֹרְחוֹת חַיִּים (לב הארח ס״ג, המאיר לארח ס״ק יב) שִׁמְּתַפֵּק בְּאִם הָיָה הַבֶּגֶד עָגֹל וְכָפַל מִקְצָת מִשְּׁתֵּי עֵלְיוֹ וְתִפְרוֹ עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מְרֻבָּע, אִם אָמְרִינַן דְּלֹא מְהַנְּיָא הַתְּפִירָה גַּם לְהַקֵּל. וּמַפִּיק דְּחִלְיָא דְּבָר זֶה בְּפִלּוּגְתָּא, עַל כֵּן יֵשׁ לוֹ צִיצִית וְלֹא יְבָרֵךְ. וְעַיֵּן לְקַמָּן (ד״ה לא נפטרה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה:

* לֹא נִפְטְרָה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּאֹם עָשָׂה הַכָּנָף גַּם עַתָּה מְרֻבָּע, יֵשׁ דֵּעוֹת

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

זֶה. וּבְמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח) כָּתַב, וְנִרְאֶה לִי דְּיַעֲשֶׂה בּוֹ כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר וְיַטִּיל בּוֹ צִיצִית צֶמֶר, (כמ) [א]וְהָאַחֲרוֹנִים מְפָקְפְּקִים בָּזֶה:

**א** (א) **שֶׁאֵין לָהּ וְכוּ'.** בֵּין בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ (ב) וּבֵין שֶׁחָתַךְ אַחַר כָּךְ כָּנָף אֶחָד וְעָשָׂהוּ עָגֹל: **(ב) פְּטוּרָה.** מְבֹאָר בַּהֲקָרָא דִּכְתִיב ׳עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ׳ וְדַרְשִׁינַן בְּסִפְרֵי ׳אַרְבַּע׳ וְלֹא שָׁלֹשׁ. וְיוֹתֵר מֵאַרְבַּע מְרַבִּינַן מֵ׳אֲשֶׁר תְּכַסֶּה׳. וְאִיפְּכָא לֹא נוֹכַל לוֹמַר, שֶׁבְּכָלַל חָמֵשׁ אַרְבַּע וְאֵין בִּכְלַל שָׁלֹשׁ אַרְבַּע. וְלָאו דַּוְקָא בַּעֻלַּת חָמֵשׁ, (ג) הוּא הַדִּין בַּעֻלַּת שֵׁשׁ וָשֶׁבַע: (ג) **חַיֶּבֶת.** וְיֵשׁ פּוֹטְרִין. לָכֵן (ג) אֵין לַעֲשׂוֹת בַּת חָמֵשׁ לְכַתְּחִלָּה. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) דְּלְדַעַת הַפּוֹטְרִין, אוֹתָן טַלִּיתוֹת קְטַנִּים שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ בֵּית הַצַּוָּאר, מִכָּל מָקוֹם רֹב סְתוּם. וּמִיהוּ אִם אֵרַע שֶׁרֹּב פְּתוּחַ, יַעֲשֶׂה בְּקֶלֶנְע״ר שֶׁעוֹשִׂים הַחַיָּטִים קְצָת עָגֹל: **(ד) בָּאַרְבַּע.** וְאִם עָשָׂה חָמֵשׁ (ד) עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף. וְאִם חָתַךְ (ה) אַחַת מֵהֶם כְּשֵׁרָה, אַף שֶׁיִּשְׁאֲרוּ הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת הַמְּרֻחָקוֹת בְּצִיצִית, וּכְדִלְקַמָּה: **(ה) הַמְּרֻחָקוֹת יוֹתֵר.** דְּמִסְתַּבֵּר שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת (ו) בְּאוֹתָם שֶׁהֵם נְכָרִים בְּיוֹתֵר מִן הַשְּׁאָר. (ז) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא. וְיֵשׁ לְהַהְמִיר אִם אָפְשָׁר, אֲבָל אִם כְּבָר נַעֲשָׂה בַּכָּנָף הַקָּרוֹב וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן כְּגוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה, (ח) יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל הַמְּקִלִּין וּלְבָרֵךְ: **ב** (ו) **אֶחָד בָּאַלְכְּסוֹן.** הוּא הַדִּין אִם חָתַךְ שְׁתֵּי כְּנָפוֹת בָּאַלְכְּסוֹן (ט) נַעֲשֵׂית בַּעֻלַּת שֵׁשׁ: (ז) **בַּעֻלַּת חָמֵשׁ.** וְכֵן אִם הָיָה לָהּ תְּחִלָּה שֵׁשׁ וְחָסַךְ כָּנָף אַחַת לִשְׁנַיִם, (י) נַעֲשֵׂית בַּעֻלַּת אַרְבַּע וְחֲמִשָּׁה נִשְׁאֲרוּ בְּצִיצִית. (יא) נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי זֶה נִרְאֶה אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כִּשְׁנֵי קְרָנַיִם, אֲבָל אִם לֹא חָתַךְ כְּלוּם רַק פִּגְּמָה בְּסַכִּין קָרַע בְּהֶקֵּרֶן עַד שֶׁנִּתְחַלֵּק אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לִשְׁנַיִם, לֹא נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי זֶה בַּת אַרְבַּע עַד שֶׁיִּהְיֶה רֹב פְּתוּחַ, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ז׳: **ג** (ח) **לֹא נִפְטְרָה.** דְּאִי לֹא מִבָּעֵי לֵיהּ הַכְנָסַיִם, לְפִסֵּק וְלִשְׁדֵּיהּ, אֶלָּא דַּאֲפִילּוּ לְהַתִּיר אֶת הַתְּפִירָה, הִלְכָּךְ נָחְשַׁב כְּאִלּוּ כְּבָר הַתִּיר הַתְּפִירוֹת וְחַיֶּבֶת בְּצִיצִית, וּמִטַּעַם זֶה יוּכַל לְהַטִּיל עַתָּה הַצִּיצִית בַּכָּפֶל (יב) אַף לְמַטָּה מִקֶּשֶׁר אֲגוּדָל, אִם כְּשֶׁיִּתְפַּשֵּׁט יִהְיֶה לְמַעְלָה מִקֶּשֶׁר אֲגוּדָל. וְכָל זֶה כְּשֶׁכָּפְלוֹ וּתְפָרוֹ בְּעֻגּוּל, אֲבָל אִם כָּפַל וְתָפַר בְּרִבּוּעַ, כֵּיוָן שֶׁגַּם עַתָּה יֵשׁ כָּנָף, דַּעַת הַלְּבוּשׁ וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד) [ב]דְּרַשַּׁאי לְהַטִּיל שָׁם הַצִּיצִית בַּכָּפֶל אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת מִשְּׁפַת הָעֶקֶר, כֵּיוָן דְּתִפְרָהּ שָׁרִי, וּכְמוֹ בְּסָעִיף ו׳ בְּכָפֶל הַטַּלִּית דְּמַהֲנֵי הַתְּפִירָה. (יג) וְרַבִּים חוֹלְקִין עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דְּגַם בָּזֶה לֹא מַהֲנֵי הַתְּפִירָה, וְשֶׁאנֵי הַהִיא דְּסָעִיף ו׳ דְּמֵירֵי שֶׁכָּפְלָהּ כֻּלָּהּ וְכֵן דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁלֹּא כָּפַל רַק מִקְצָת הַבֶּגֶד: **ד** (ט) **שֶׁל בֶּגֶד וְכוּ'.** דִּכְתִיב (דברים כב יב) ׳אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ׳, (יד) וְאֵין אָדָם מִתְכַּסֶּה אֶלָּא בְּעֵקֶר הַבֶּגֶד, הִלְכָּךְ אִזְלִינַן בַּתְרֵהּ. (טו) וַאֲפִלּוּ אִם מְקוֹם הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ עָגֹל וְאֵין שָׁם כָּנָף רַק שְׁמִחְבָּרִין אֵלָיו כְּנָפוֹת שֶׁל עוֹר, חַיָּב, דְּכַתַּר עֵקֶר הַבֶּגֶד אִזְלִינַן: (י) **וּכְנָפֶיהָ שֶׁל עוֹר.** וְהוּא הַדִּין (טו) אִם הָיָה רֹב הַטַּלִּית בֶּגֶד וְהַשְּׁאָר עוֹר, חַיֶּבֶת: (יא) **וּכְנָפֶיהָ שֶׁל בֶּגֶד.** וְהוּא הַדִּין אִם רַק רֹב הַטַּלִּית שֶׁל עוֹר, אַף עַל גַּב (יז) שֶׁגַּם בְּמִעוּט הַבֶּגֶד יֵשׁ בּוֹ שִׁעוּר טַלִּית, פָּטוּר מִצִּיצִית, דְּכֵיוָן שֶׁעֵקֶר הַמַּלְבּוּשׁ אֵינוֹ שֶׁל בֶּגֶד לֹא קָרִינַן בֵּיהּ ׳עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם׳ (כמדבר טו לח). וְעוֹר פָּטוּר אֲפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן, (יח) דְּאֵינוֹ כְּלַל בִּכְלַל בֶּגֶד. וְכֵן הַדִּין בְּטַלִּית שֶׁתַּחְתָּיו תָּפוּר בְּעוֹר חַיָּבֶת, וְאִם הָעֶלְיוֹן (יט) שֶׁל עוֹר פְּטוּרָה, כִּי הַתַּחְתּוֹן הוּא הַטָּפֵל לְהָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא עֵקֶר הַבֶּגֶד: **ה** (יב) **שָׁלֹשׁ כְּנָפוֹת.** אֲפִלּוּ אִם מִתְּחִלָּה הָיוּ לָהּ אַרְבַּע כְּנָפוֹת עִם צִיצִית וְאַחַר כָּךְ נָחְתְּךָ כָּנָף אֶחָד וְנַעֲשָׂה עָגֹל, אַף שֶׁאוֹתוֹ הַכָּנָף תִּקֵּן אַחַר כָּךְ, מִכָּל מָקוֹם אִלּוּ הַשָּׁלֹשׁ צִיצִית מְמֵילָא נִתְבַּטְּלוּ, כִּדְמוּכָח לְקַמָּן בְּסִימָן ט״ו סָעִיף ג׳, וְצָרִיךְ לְהַתִּירָם וְלַחֲזֹר וּלְקָשְׁרָם: (יג) **שָׁלֹשׁ צִיצִיּוֹת.** לְאו דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה שֵׁשׁ צִיצִית, שֶׁנַּעֲשׂוּ הֵרֹב בִּכְפוּל קֹדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּת אַרְבַּע, אֶלָּא (כ) אֲפִלּוּ לֹא קָשַׁר אֶלָּא קֶשֶׁר אֶחָד עִם חֶלְיוֹתָו וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת, נַמִּי פָּסוּל, וְצָרִיךְ לְהַתִּירוֹ וְלַחֲזֹר וּלְקוֹשְׁרוֹ: (יד) **מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּכְתִיב (דברים שם) ׳גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ׳ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת׳ וְגוֹ׳, מִשְׁמַע (כא) שֶׁיִּהְיוּ הַכְּנָפוֹת עֲשׂוּיוֹת אַרְבַּע קֹדֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ הַצִּיצִית,

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(הלכות קטנות סי׳ תתקמב) וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד״ה יש לה): **ג** (יכ) מוּכָח מֵאַחֲרוֹנִִים:
(יג) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ג, המאיר לארח סק״א) בְּשֵׁם הֶעָרוּךְ (ערך צארר) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ד) בְּשֵׁם הַמְּרַדְכַי (ה״ק סי׳ תתקמה) וְכֵן מוּכָח בְּפֵרוּשָׁה (דרישה סק״ב) עַיֵּן שָׁם:
**ד** (יד) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ד): **(מו)** לְבוּשׁ (ס״ד): **(מז)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה):
(יז) מַגֵּן אַבְרָהָם (שם ופרמ״ג): **(יח)** לְבוּשׁ (שם): **(יט)** מַגֵּן אַבְרָהָם (שם): **ה** (כ) לְבוּשׁ
(ס״ה): **(כא)** כְּדִלְקַמָּיהּ (סוף סקי״ד): **(כב)** לְבוּשׁ (שם):

(מא) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים:
**א** (ט) מִלְּקַמָּן סָעִיף ג׳: **(ג)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג) וְאַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּהַב״ח (ס״ב): **(ד)** בַּ״ח (ס״א): **(ז)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב): **(ה)** ט״ז (סק״ו): **(ו)** ט״ז (סק״ב) וְהַכָּפָף מִשְׁנָה (ציצית פ״ג ה״ג) וּלְבוּשׁ (ס״א): **(ז)** אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) בְּשֵׁם ר״מ מִינְץ (סר׳ יג) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (הלכות קטנות ציצית דברי חמודות אות ז): **(ח)** אַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארח סק״ג): **ב** (ט) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג): **(י)** דְּרָכֵי מֹשֶׁה (סק״א): **(יא)** אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארח ס״ב) וְכֵן מוּכָח בְּמִרְדְּכַי

**לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** וּבשו״ע הרב (ס״ב) כתב כמ״א שאם ירצה יעשה כנפות של עור ויטיל בו ציצית של צמר. **ב]** וכן פסק בשו״ע הרב (ס״ו).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

# הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן י

**הָעֲשׂוּיִ:** **א** [י]אֵין כּוֹפְלִין אֶת הַטַּלִּית וּמַטִּילִים צִיצִית עַל כְּנָפֶיהָ כְּמוֹ (טו) שֶׁהִיא כְּפוּלָה (הַגָּהָה: אֲבָל צָרִיךְ לְהַטִּיל בְּאַרְבַּע כְּנָפֶיהָ (טז) הַפְּשׁוּטוֹת) (בית יוסף (ד"ה סימן מרומזת)), * אֶלָּא אִם כֵּן תְּפָרָהּ כֻּלָּהּ (יז) וַאֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת. (הַגָּהָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (יח) דְּחַיְּבִין אֲפִלּוּ בְּלֹא תְּפִירָה (הרי"ף (יט:) והרא"ש (פר' ח) והטור). וְטוֹב לַעֲשׂוֹת לָהּ צִיצִית, אֲבָל (יט) לֹא לְבָרֵךְ עָלֶיהָ). [ח]הַטִּיל צִיצִית (ו) עַל צִיצִית, אִם נִתְכַּוֵּן לְבַטֵּל הָרִאשׁוֹנָה, חוֹתֵךְ (כ) הָרִאשׁוֹנָה וּכְשֶׁרָה, וְאִם נִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף, אַף עַל פִּי שֶׁחָתַךְ אַחַת מִשְׁתֵּיהֶן פְּסוּלָה. (הַגָּהָה: וְיֵשׁ מַכְשִׁירִים (כא) בְּכָל עִנְיָן, אֲבָל (יט) לֹא לְבָרֵךְ עָלֶיהָ. וְטוֹב לַעֲשׂוֹת לָהּ צִיצִית, אֲבָל (יט) לֹא לְבָרֵךְ הרא"ש (פר' יט) ורבינו ירוחם נתיב (י"ח) [י"ט] חלק ג'). וְקָדֵם שֶׁחָתַךְ (ו) [ז] (כג) הָרִאשׁוֹנוֹת, פָּסוּל בְּכָל עִנְיָן (בית יוסף (ד"ה סימן מרומזת)): **ב** [ט]מַלְבּוּשִׁים שֶׁהֵם פְּתוּחִים מִן הַצְּדָדִין לְמַטָּה וְיֵשׁ לָהֶם אַרְבַּע כְּנָפוֹת לְצַד מַטָּה, וּלְמַעְלָה הֵם סְתוּמִים, אִם * רָבוּ (מ) סְתוּם (כד) פָּטוּר, [א]וְאִם (כה) * רַבּוּ פְתוּחַ חַיָּב, * [ב]וְאִם חָצְיוּ סָתוּם וְחָצְיוּ פְּתוּחַ, מַטִּילִין אוֹתוֹ

## בֵּאוּר הַגּוֹלָה

**יח.** ז שם (מא.) קִרְבִי שִׁמְעוֹן, רַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה"י"ז). ח שם בַּגְּמָרָא (פ:) לְרַצַּת רַמְבַּ"ם שם בְּפֶרֶק א' (ה"ט"ו). ט הַגָּהוֹת מֵיְמוֹנִי (פ"ג אות ג) בְּשֵׁם (ר"ס) [ר"מ] מִהֲרַי"ק שֹׁרֶשׁ קמ"ט. י בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתוב בהג"מ).

## בֵּאוּר הַלָּכָה

בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִם מְהֵנֵי הַתְּפִירָה. **וְאִם הִכְנִיס שִׁפּוֹת הַבֶּגֶד לִפְנִים וּתְפָרָן עַד שֶׁאֵינוֹ נִכָּר כְּלָל הַכֹּל לְמַעְלָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהַחַיָּטִים עוֹשִׂים, נִרְאֶה דִּלְכוֹלֵי עָלְמָא מְהֵנֵי תְּפִירָה זוֹ,** וְלֹא שֶׁיְּהֵא בָּזֶה הַטַּעַם דְּאֵי לֹא מֵיכַּעֲיָא לְכוּ' כִּי כֵן דֶּרֶךְ הָאֻמָּנִים. **וְאִם כֵּן גַּם בְּהֶהֵיא דְּאַרְצוֹת הַחַיִּים שֶׁכְּתָבְנוּ** (לעיל ד"ה ואין לה), **אִם עָשָׂה בְּאֹפֶן זֶה צָרִיךְ לְהַטִּיל בּוֹ צִיצִית וּלְבָרֵךְ. וְאִפְשָׁר עוֹד, דַּאֲפִלּוּ לְהָכֵל כֵּהֶהיא דְּהַשְׁלָחָן צָרוּךְ מֵהָנֵי תְּפִירָה כָּזוֹ:**

ו * **אֶלָּא אִם כֵּן תְּפָרָהּ כֻּלָּהּ וַאֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת. הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם** (פ"א הי"ז). וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה היתה מרובעת) שֶׁכָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּעַל יְדֵי זֶה אִם תִּפָּשֵׁט שׁוּב לֹא יִהְיוּ הַצִּיצִית בְּאֻמְצָעִיתָהּ. מִשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּהוּא מִקְרֶה מְרוּחָ אַחַת כִּפְשָׁטָיהּ, וְעַיֵּן בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס"ק כב) דְּנִשְׁאַר בְּצָרְיךְ עִיּוּן עַל הָאְגוּר (סי' יא) דְּכָתַב בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם דְּמִצְּרִיךְ תְּפִירָה לְכָל שֵׁשׁ רוּחוֹתָיו. **וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי** נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּהָאֲגוּר הָיָה קָשְׁיָא לֵיהּ לִישָׁנָא דְּהָרַמְבַּ"ם מֵרֵישָׁא לְסֵיפָא, דְּקָאָמַר אֶלָּא אִם כֵּן תְּפָרָהּ כֻּלָּהּ וְאַחַר כָּךְ מְסָיֵם וַאֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת, הָיָה לוֹ לוֹמַר אֶלָּא אִם כֵּן תְּפַר מֵרוּחַ אַחַת, אֶלָּא **עַל כָּרְחָךְ דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּבָעִינַן שֶׁיִּתְפֹּר כֻּלָּהּ דַּוְקָא, וְהָא דְּקָאָמַר וַאֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת הֵינוּ דִּלְא בָּעִינַן שֶׁיְּהֵיהָ תְּפִירָה מִצַּלְעִיתָא שֶׁהִיא מִשְּׁנֵי הָאַדְדִין,** וְכַדְמָצִינוּ לְעִנְיַן תְּפִירַת הַתְּפִלִּין דְּשָׁם פָּסַק הָרַמְבַּ"ם (תפילין פ"ג ה"י) וְהַשְׁלָחָן עָרוּךְ לְקַמָּן בְּסִימָן ל"ב סָעִיף נ"א שֶׁהֵצַהּ חוּט הַתְּפִירָה סוֹבֵב מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת, אֲבָל בְּזֶה לֹא בָּעִינַן רַק תְּפִירָה כֻּלָּהּ, וַאֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת. וְנִפְקָא לֵיהּ לְהָרַמְבַּ"ם זֶה מִמָּה דִּמְשַׁנֵּי שָׁם בְּגֶמָרָא מ"א (ע"א) לֹא צְרִיכָא דְּנָקְטָא בְּסֵיפֵי, הֵינוּ שֶׁלֹּא נִגְמַר הַתְּפִירָה [וְכַיְצִיעַן זֶה מִפָּרָשׁ הָרַמְבַּ"ם (בפ' המשניות) בְּבֵיצָה סוֹף פֶּרֶק א' (פ"י) בַּמִּשְׁנָה עַל הָא דְּמִשְׁנֵי שָׁם בְּגֶמָרָא (טו.) לֹא צְרִיכָא דְּנָקְטָא בְּסֵיפֵי, עַיֵּן שָׁם]. וּמַה שֶּׁכָּתַב אֶלָּא אִם כֵּן תְּפָרָהּ כֻּלָּהּ, הֵינוּ מִשּׁוּם דְּהוּא מִפָּרָשׁ הַמַּאֲמָר דְּרַב דִּימִי שָׁם בְּמִנְחוֹת ל"ז עַמּוּד ב' דְּקָאָמַר שָׁם הַאי מַאן דְּחַיְּישִׁיהּ לִגְלִימֵיהּ לֹא עֲבַד וְלֹא כְלוּם וְכוּ', כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י בְּלָשׁוֹן רִאשׁוֹן (ד"ה האי מאן דחייש"ה) דְּהֵיינוּ שֶׁכְּפָלָהּ כֻּלָּהּ, וַהֲוָה קָשֶׁה לֵיהּ קַשְׁיָא רַשִׁ"י (לח. ד"ה אמר רב) וְתוֹסְפוֹת (לז: ד"ה האי מאן) שָׁם עַל זֶה מֵהֵיכָא דְּרָרֵיתָא דְּמַחְבַּרְתָּ לְכוּלֵּי עָלְמָא בְּטַלִּית כְּפוּלָה הַתְּפוּרָה, וְעַל כֵּן מְחַלֵּק הָרַמְבַּ"ם דְּשָׁם אֵירֵי רַב דִּימִי שֶׁלֹּא תְּפָרָהּ כֻּלָּהּ, וְעַל כֵּן אָמְרִינַן, אִם אֵיתָא דְּלֹא מִיבְּעֵי לֵיהּ, לִסְתּוֹם וְלִישְׁדֵּיהּ, וּבְוַדַּאי סוֹפוֹ לְהַתִּיר לְבַסּוֹף, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם תְּפָרָהּ אַחַר כְּפִילָתָהּ מִכָּל שֶׁלֹּשָׁה רוּחוֹתֶיהָ הֲרֵי חָזְנַן דְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר כָּךְ, וּלְכָךְ מְהֵנֵי תְּפִירָתוֹ. וּבְדִבְרֵינוּ יֵשׁ לְהָבִיא מַה דְּנָקַט הָרַמְבַּ"ם דִּין זֶה בִּלְשׁוֹן שְׁלִילָה אֵין כּוֹפְלִין וְלֹא קָאָמַר בְּפִשְׁיטוּת דִּין טַלִּית כְּפוּלָה, הֵיינוּ מִשּׁוּם דְּהָכִי מִיבָּעֵי לֵיהּ דְּאִי מֵימָא דְּקָאָמַר לֹא עֲבַד וְלֹא מִידִּי. גַּם, דְּאִם נִפְרַשׁ דְּהָרַמְבַּ"ם יְפָרֵשׁ לְהָא דְּרַב דִּימִי כְּפֵרוּשׁ שְׁנֵי שֶׁבְּרַשִׁ"י שָׁם (לח. ד"ה לא"ל) וּכְמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּ אַחֲרֵי הַפּוֹסְקִים, יִקָּשֶׁה דְּאִם כֵּן אַמַּאי הִשְׁמִיט הָרַמְבַּ"ם הַדִּין מֵהֲלָכוֹתָיו:

ז * **רַבּוּ סְתוּמִים. קְשׁוּט דַּאֲפִלּוּ אִם בְּצַע עֲשִׂית הַבֶּגֶד הָיָה רַבּוּ פְּתוּחַ וְאַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה מַעֲצָמוֹ רַבּוּ סְתוּם דִּינָא הָכִי, וְאִם כֵּן אִם הָיוּ לוֹ קְרָסִים בַּטַּלִּית קָטָן שֶׁלּוֹ לְמַטָּה מֵחֲצִיוֹ אַף שֶׁלֹּא הָיוּ כְּפוּפִין רַק מִצַּד, דַּיְינוּ כְּפוּתִין,** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי"ק יב) בְּשֵׁם הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' רצו), **וְאַחַר כָּךְ נִכְפְּפוּ מֵאוֹד עַד שֶׁהָיָה צָרִיךְ לָזֶה מַעֲשֶׂה לְהַתִּירָן, מִמֵּילָא נִקְטַר הַבֶּגֶד מִצִּיצִית, וְצָרִיךְ אַחַר שֶׁיַּתִּיר הַקְּרָסִים לְהַתִּיר הַצִּיצִית וְלַחֲזֹר וּלְקָשְׁרָן:**

* **רַבּוּ פְּתוּחַ חַיָּב.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כה) בְּמַה שֶּׁכָּתַב דְּהַנֶּקֶב חָשׁוּב גַּם כֵּן כְּאִלּוּ הוּא סָתוּם, וְהוּא מֵהַחַיֵּי אָדָם (כלל יא ס"ט). דְּאַף דִּקְדֻקְדָּ הַחַיִּים (דין בגדים שחייבים בציצית ס"א) הָעָתִיק בְּשֵׁם אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ט) דְּמִצְטָרֵף כְּשֶׁאֵין לַמַּלְבּוּשׁ בְּתֵי יָדַיִם כְּמִבְאָר בְּאֵלִיָּה רַבָּה, כָּבֵר שָׁרֵי בֵּיהּ נַרְגָּא בִּנְשָׁמַת אָדָם (שם סק"א), עַיֵּן שָׁם, וְגַם הַבַּעַל אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"ז) מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, לָכֵן בְּוַדַּאי אֵין לְבָרֵךְ עַל טַלִּית קָטָן זֶה. גַּם בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְהַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלֹמֹה קָלוּגְעָר מְסַכִּים בְּפִשְׁיטוּת עִם הַחַיֵּי אָדָם, עַיֵּן שָׁם:

* **וְאִם חָצְיוּ וְכוּ'. אִם הָיָה שְׁתֵּי שְׁלִישִׁיּוֹת פְּתוּחִין, וְשָׁלִישׁ וְעוֹד מִזֶּה הָיָה עוֹר, רְאִיתִי לְאֶחָד שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם חַיָּב בְּצִיצִית, כֵּיוָן דִּבְלָאוֹ**

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כג) לְחֶם רַב (אות ג) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) וְזֶרֶךְ הַחַיִּים (דין בגדים שחייבים בציצית ס"י) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס"ק יט) דְּלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) שֶׁפָּרַשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ בָּזֶה: **ו** (מד) רַשִׁ"י בְּמִנְחוֹת מ"א (ע"א ד"ה ורש"י וד"ה לאו היינו): (מה) מָרְדְּכִי: (מו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): **(מז)** רַשִׁ"י שָׁם בְּמִנְחוֹת (ד"ה הנקטה) וְהֶבְיאוֹ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה היתה). **וְכָל זֶה רַק לְכַתְּחִלָּה אֲבָל לְעִיכָּרָא דִּינָא** מִפְּקֵי בְּסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"ו) וּבְכָאוֹר אפילו בקרסים ומכל שכן בתפירה, אפילו מחציו ולמעלה, ואין צריך לומר לעשות בתי זרועות.

**לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** וכתב בסידור: כל איש יראה ה' וחפץ במצותיו לקיים מצות ציצית כל היום לדברי הכל צריך ליזהר בטלית קטן להיות פתוח לגמרי מב' צדדיו ולא יחבר שם

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah